Reakció

Eörsi László: Az SZDSZ átengedte 1956 emlékezetét a jobboldalnak

Az SZDSZ nem tartotta elég fontosnak az 1956 körüli emlékezetpolitikai küzdelmet, és ezzel átengedte a témát a jobboldalnak – mondta Eörsi László történész. A Magyar Hang műsorában a forradalom céljairól, Nagy Imre megítéléséről és Wittner Mária politikai szerepének változásáról is beszélt.

2026. október 23. 12:12

A Magyar Hang Kompország című műsorában Eörsi László történész volt Szerető Szabolcs vendége. Arról beszélt, hogy a rendszerváltás után a különböző politikai oldalak eltérő okokból viszonyultak távolságtartóan 1956 örökségéhez. Az MSZP számára az állampárti elődpárt miatt volt kényelmetlen a téma, az SZDSZ pedig más politikai és gazdasági kérdéseket helyezett előtérbe.

A történész szerint a liberális párt vezetői az ötvenhatos múlt ápolását nem tekintették elég fontosnak, és

> **„ilyen értelemben teljesen átadták a jobboldalnak”.**

Eörsi ezt hibának tartja. Úgy látja, az emlékezetpolitikai küzdelemből való kivonulás hozzájárult ahhoz, hogy sokan ma a jobboldali, sőt szélsőjobboldali politizálással kapcsolják össze a forradalmat. Szerinte ez nem felel meg az 1956-os események jellegének.

A beszélgetésben ugyanakkor megvédte az SZDSZ 1994-es koalíciós döntésének szempontjait: értelmezése szerint a párt rendkívül nehéz helyzetben az ország jogi és gazdasági rendbetételét tartotta elsődlegesnek. Ettől külön kérdésnek tekinti, hogy később mennyire képviselte következetesen 1956 örökségét.

A közös cél a szabadság volt

Eörsi szerint a forradalom lényegét leginkább a „szabadság” szó ragadja meg: egyszerre jelentette az ország függetlenségének igényét és a demokratizálódás követelését.

A történész elutasította, hogy 1956-ot szélsőjobboldali forradalomként lehessen leírni, de a kizárólag polgári vagy konzervatív értelmezést is pontatlannak tartja. Úgy érvelt, hogy a résztvevők jelentős része nem a Horthy-rendszer visszaállítását akarta. Sok fiatal munkás saját gyerekkori tapasztalataiból ismerte a háború előtti szegénységet, és nem kívánt visszatérni ahhoz a világhoz.

Értelmezése szerint számos forradalmár baloldali, demokratikus elképzeléseket képviselt. Ennek jeleként említette, hogy a leverés után működő ellenálló csoportok Nagy Imre miniszterelnökségét és Maléter Pál honvédelmi miniszterségét követelték.

Eörsi a forradalom különleges sajátosságának tartja a különböző társadalmi csoportok együttműködését. A reformkommunisták, az értelmiségiek, az egyetemisták, a fegyveres felkelők és a munkástanácsok egyaránt hozzájárultak az eseményekhez; szerinte egyik csoport szerepére sem lehet leszűkíteni 1956 történetét.

Nagy Imréről szólva hangsúlyozta a politikus változását. A többpártrendszer elfogadását, az ÁVH megszüntetését és a semlegesség vállalását olyan lépéseknek tekinti, amelyekkel Nagy túllépett korábbi politikai világának keretein. Ugyanakkor a történész az egyes döntések és a november 4-i fellépés bírálatát is indokoltnak tartja.

Wittner Mária '56-ban az életét kockáztatta

Eörsi határozott különbséget tett Wittner Mária forradalmi helytállása és későbbi politikai szerepe között.

Az 1956-os tevékenységét tiszteletre méltónak nevezte: felidézte, hogy már a rádió ostrománál segítette a felkelőket, fegyvereket töltött, és saját életét is kockáztatta. Elismerően beszélt a rendszerváltás körüli szerepéről is: szerinte Wittner ekkor fontos alakja volt a demokratikus mozgalomnak, és hitelesen képviselte az ötvenhatosokat.

A fordulatot 1998 környékére teszi. Felidézte, hogy Wittner kezdetben még az 1956-os Intézet támogatásának megvonása ellen is fellépett, később azonban szerinte alapvetően megváltozott a politikai hangvétele. Eörsi ezt a későbbi megszólalásmódot „kirekesztő, gyűlölködő hangnemként” jellemezte, amely élesen eltért a korábbi, megegyezést kereső fellépésétől.

Az 1956-os Intézet sorsáról a történész azt mondta: az intézmény elleni politikai nyomást már 1998-tól érzékelték. A 2019-es átszervezésről szólva felidézte, hogy a munkatársak nem vállalták a Veritas intézethez kerülést, ezért a kutatói közösség szétszóródott.

Az intézet újjáalakításánál azonban most fontosabbnak tartja olyan kutatóműhelyek megteremtését, ahol megfelelő körülmények között lehet dolgozni. A hetvenedik évforduló kapcsán Eörsi kedvező változásként értékelte, hogy többféle megközelítés és egymástól eltérő kutatói közösség jelenhet meg a nyilvánosságban. Az emlékezetpolitikai viták lezárását nem várja, de a korábbinál nagyobb pluralizmust előrelépésnek tartja.